

Magyar Művészeti Akadémia

Pályázati azonosító: 0282-MMA-24-P2

SZAKMAI BESZÁMOLÓ

FANTOMSZÁL – VAJDA JÚLIA

Kurátor: Kozák Zsuzsanna művészettörténész

Megnyitó: 2024.11.27.

Nyitvatartási időszak: 2024.11.28. – 2025.03.30.

Megítélt támogatás: 1.000.000 Ft

A „Fantomszál – Művészfeleségek nyomában” című kiállítássorozat első üteme 2024 novemberében megnyílt a Ferenczy Múzeumban. A tárlat nagy érdeklődést vonzott, és már az első időszakban kiemelkedő látogatói visszajelzéseket kapott, ami azt mutatja, hogy az új nézőpontok és a női alkotói támogatás kérdéskörében történő elmélyült kutatás iránti igény jelentős.

Hároméves, összesen hat női alkotót bemutató kiállítássorozatunk első üteme, amely Vajda Júlia életét és munkásságát állította fókuszba, 2024. november 27. és 2025. március 30. között megtekinthető a Ferenczy Múzeumban. A tárlat az előzetes várakozásokat felülmúló, élénk szakmai és közönségérdeklődést váltott ki, ami megerősítette azt a kiindulópontunkat, hogy a tradicionálisan férfialkotók köré szerveződő művészettörténeti kánont érdemes újraneézni a gyakran szinte láthatatlan női perspektívák felől.

A tárlat négy tematikus szekcióra tagolódik. Az első a művészet kérdéskörét járja körül: milyen lehetőségei adódtak Vajda Júliának a saját alkotói elképzelések kibontakoztatására, és hogyan segítette férje, Vajda Lajos életművének gondozását, illetve későbbi férjét, Jakovits Józsefet? A második a létfenntartás kényszerű realitásait tárja fel: munkavállalásai, az anyagi nehézségek és a mindennapi kihívások azt illusztrálják, hogy a kulturális értékkeremtés iránti vágy miként fonódott össze az életben maradás körülményeivel. A harmadik szekcióban az anyasághoz kapcsolódó megélések és társadalmi elvárások kaptak hangsúlyt, különös tekintettel arra, milyen formákban testesülhetett meg a gondoskodás, a család fenntartása és a művészeti érdeklődés összehangolása. Végül a megjelenésről szóló negyedik egység szót ejt arról, hogy Vajda Júlia öltözködésbeli önkifejezését még a legnagyobb szűkösségekben is megoldotta.

A kiállítás előkészítése kiterjedt kutatói együttműködést igényelt, hiszen a Rottenbiller utcai művészközösség viszonyainak részletes feltérképezése, továbbá a korabeli sajtóforrások, visszaemlékezések és magángyűjtemények anyagainak elemzése elengedhetetlen volt ahhoz, hogy átfogó és hiteles képet nyújtsunk Vajda Júlia életének különféle aspektusairól. Az összeállított válogatást kiegészítették a Ferenczy Múzeum gyűjteményében található két műalkotás, a Kovács Gábor Művészeti Alapítványtól kölcsönkapott önarckép, valamint a kiállítás alkalmából felkért Szabó Dorottya festőművész két Vajda Júlia-portréja, ezen kívül egy 3000 tételes archívumból válogatott archív fotók és változatos dokumentumok (naplók, hivatalos és magánlevelek, visszaemlékezések, okiratok stb.) is, amelyek segítségével a tárlat látogatói plasztikus, a korszak társadalmi és művészeti közegeire is kitekintő narratívát ismerhettek meg.

A fizikai kiállítás mellett tervezzük elindítani a Fantomszálhoz kapcsolódó online felületet, amelyen a kiállítás anyaga bővebb, digitális formában is elérhetővé válhat. A megosztott hangfelvételek, teljes terjedelmükben elérhető forrásrészletek és szakmai magyarázó tanulmányok hasznos kiegészítést nyújtanak a tárlat élményéhez. A digitális platform a folyamatosan bővülő adatbázison keresztül a kutatók számára újfajta lehetőséget is kínál: a dokumentumok, fotók és levélrészletek összevetésével további vizsgálatokat, elemzéseket indíthat, megalapozva a későbbi feldolgozásokat és tudományos publikációkat.

A szakmai programokat kerekasztal-beszélgetések, tárlatvezetések és múzeumpedagógiai foglalkozások gazdagítják. Ezek során a résztvevők megismerhetik a családi, művészeti és társadalmi együttműködések komplexitását. A közönség különböző csoportjai – diákok, egyetemi hallgatók, szakmai szervezetek és civil érdeklődők – számára szervezett események a kiállítás tematikáját tágabb kontextusba helyezik, megvilágítva, hogy a női alkotói háttérmunkának és a napjainkban már inkább pejoratív „múzsza” szerepnek milyen sokféle arca lehet egy olyan időszakban, amely erős politikai, gazdasági és ideológiai nyomás alatt tartotta a művészeti szcénát.

A kiállítás létrehozásában összesen 28 szakember működött közre, akik különböző területeken (pl. kurátori, grafikai, kommunikációs, gyűjteménykezelői, műszaki, gazdasági) járultak hozzá a projekt sikeres megvalósításához. E közös munka eredményeként a szervezés folyamatossága és szakmai igényessége egyaránt biztosított volt, a levéltári feltáró munkától kezdve a kiállítás installálásán át egészen a múzeumpedagógiai programok összeállításáig.

Összességében a „Fantomszál – Vajda Júlia” tárlat határozottan beigazolta, hogy a női szerepek és narratívák felkutatása, illetve beemelése a művészettörténeti megközelítésekbe sokrétű új felismerésekhez vezethet. Nem csupán a XX. század egyik jelentős, de kevésbé ismert nőalakja került ezáltal a figyelem fókuszába, hanem azokra a társadalmi és kulturális körülményekre is ráirányult a közönség érdeklődése, amelyek a férfi művészek túléléséhez, sikeréhez gyakorta nélkülözhetetlen női háttérmunkát alakították. A kiállítás tapasztalatai és a látogatói visszajelzések egyaránt arra ösztönöznek, hogy a Fantomszál-sorozat további epizódjait is hasonló alaposággal és elhivatottsággal készítsük elő, folytatva a művészettörténet elfeledett nőalakjainak rehabilitációját és a kapcsolódó kutatásokat.

Ezúton köszönjük a Magyar Művészeti Akadémia támogatását!

Szentendre, 2025. január 30.

Borbély-Tardy Anna
múzeumigazgató

A kiállítás és a kapcsolódó digitális tartalmak linkjei:

A Ferenczy Múzeumi Centrum honlapján:

<https://femuz.hu/fantomszal-vajda-julia/>

Kapcsolódó programok linkjei a Ferenczy Múzeumi Centrum honlapján:

<https://femuz.hu/program/szenior-csutortok-fantomszal-muveszfelesegek-nyomaban-vajda-julia/>

<https://femuz.hu/program/az-idozsonglor-vajda-julia/>

<https://femuz.hu/program/muzeumi-mesek-buvos-kerdes/>

<https://femuz.hu/program/vajda-julia-fantomszal-muveszfelesegek-nyomaban/>

A hasznosulás értékelése

Látogatói statisztika

A kiállítást a megnyitástól, 2024. november 27-től december végéig 229 látogató nézte meg. A tárlat minden héten csütörtöktől vasárnapig látogatható.

Programok hirdetése facebookon:

<https://www.facebook.com/events/1772306276953925>

<https://www.facebook.com/events/968004591808721>

<https://www.facebook.com/events/1360503505079246>

Kiállításmegnyitó meghirdetése:

<https://www.facebook.com/events/8641010656012658>

Elérések száma: 28.000

Sajtómegjelenések

Szentendre és Vidéke

34-35. oldal

Művészfeleségek vagy művész feleségek?

2024.11.06.

https://issuu.com/szentendreiteatrum50/docs/szevi_2024-10_11-06_closed

dorottyszabo.blogspot.hu

Fantomszál I./ Phantom Thread I.

11.11.

<https://dorottyszabo.blogspot.com/>

osztondij.mma-mmki.hu

Vajda Júlia, Fantomszál I. – Művészfeleségek nyomában

11.15.

<https://osztondij.mma-mmki.hu/events/vajda-julia-fantomszal-i-muveszfelesegek-nyomaban>

szevi.hu

Művészfeleségek vagy művész feleségek?

11. 19.

<https://szevi.hu/muveszfelesegek-vagy-muvesz-felesegek/>

Fidelio

Művészfeleségeket mutat be a Ferenczy Múzeum új kiállítássorozata

11.22

<https://fidelio.hu/vizual/muveszfelesegeket-mutat-be-a-ferenczy-muzeum-uj-kiallitassorozata-182137.html>

Magyar Nemzet

Ezek a nők csodás karrier előtt álltak, de férjük és családjuk kedvéért háttérbe vonultak

11.24.

<https://magyarnemzet.hu/kultura/2024/11/nok-csodas-karrier-elott>

Feol.hu

Fantomszál - Művészfeleségek nyomában

11.24.

<https://www.feol.hu/hazai-kultura/2024/11/fantomszal-muveszfelesegek-ferenczy-muzeum-kiallitassorozat>

Múlt-kor.hu

Művészfeleségek munkáiból készít kiállítás-sorozatot a szentendrei Ferenczy Múzeum

11.24.

<https://mult-kor.hu/muveszfelesegek-munkaibol-keszit-kiallitassorozatot-a-szentendrei-ferenczy-muzeum-20241125>

magyarmuzeumok.hu

Művészfeleségek munkáiból készít kiállítás-sorozatot a szentendrei Ferenczy Múzeum

11.24.

<https://magyarmuzeumok.hu/cikk/muveszfelesegek-nyomaban-fantomszal-cimmel-indit-kiallitassorozatot-a-szentendrei-ferenczy-muzeum>

kultura.hu

Önfeláldozó művészfeleségek nyomában a Ferenczy Múzeum

11.24.

<https://kultura.hu/onfelaldozo-muveszfelesegek-nyomaban-a-ferenczy-muzeum/>

kemma.hu

Fantomszál – művészfeleségek nyomába ered a Ferenczy Múzeum

11.24.

<https://www.kemma.hu/hazai-kultura/2024/11/fantomszal-muveszfelesegek-ferenczy-muzeum-kiallitassorozat>

zaol.hu

Fantomszál – művészfeleségek nyomába ered a Ferenczy Múzeum

11.24.

<https://www.zaol.hu/hazai-kultura/2024/11/fantomszal-muveszfelesegek-ferenczy-muzeum-kiallitassorozat>

webradio.hu

A művészfeleségek életéről rendez kiállítássorozatot a Ferenczy Múzeum

11.24.

<https://webradio.hu/hirek/kultura/a-muveszfelesegek-eleterol-rendez-kiallitassorozatot-a-ferenczy-muzeum>

prae.hu

Kiállítássorozat művészfeleségekről a Ferenczy Múzeumban

11.24.

<https://www.prae.hu/index.php?route=news/news&aid=45647>

Librarius.hu

Erős nők, akik képesek voltak alárendelni tehetségüket férjük sikerének

11.25.

<https://librarius.hu/2024/11/25/eros-nok-akik-kepesek-voltak-alarendelni-tehetseguket-a-ferjuk-sikerenek/>

nemzeti.net

Művészfeleségek munkáiból készit kiállítássorozatot a szentendrei Ferenczy Múzeum

11.25.

<https://nemzeti.net/muveszfelesegek-munkaibol-keszit-kiallitassorozatot-a-szentendrei-ferenczy-muzeum-21439820.html>

szabadfold.hu

Fantomszál – fókuszban a művészfeleségek élete

11.27.

<https://szabadfold.hu/kultura/2024/11/fantomszal-ferenczy-muzeum-kiallitassorozat-vajda-julia>

szentendre.hu

Vajda Júlia - Fantomszál I. Művészfeleségek nyomában

11.27.

<https://szentendre.hu/vajda-julia-fantomszal-i-muveszfelesegek-nyomaban/>

iranyszentendre.hu

Fantomszál - Művészfeleségek nyomában

11.26.

https://iranyszentendre.hu/app/uploads/2024/11/szentendrei-programok_11.26.pdf

A mű

Előkerült tekintetek – A mű heti ajánlója

11.28.

<https://amu.hvg.hu/2024/11/28/elokerult-tekitetek-a-mu-heti-ajanloja/>

Magyar Narancs

Snoblesse Oblige / Fantomszál

12.04.

magyarnarancs.hu

Snoblesse Oblige / Fantomszál

12.04.

<https://magyarnarancs.hu/interaktiv/snoblesse-oblige-202449-272976>

magyarmuzeumok.hu

Szentendrei művészfeleségek: Vajda Júlia – Megnyílt a Fantomszál sorozat első tárlata a Ferenczy Múzeumban

12.10.

<https://magyarmuzeumok.hu/cikk/szentendrei-muveszfelesegek-vajda-julia-megnyilt-a-fantomszal-sorozat-elso-tarlata-a-ferenczy-muzeumban>

szevi.hu
Múzeumi programajánló - Bűvös kérdés/Fantomszál
12.12.
<https://szevi.hu/muzeumi-programajanlo/>

Pilis-Dunakanyari Hírmondó
Múzeumi Mesék - Bűvös kérdés/Fantomszál
12.21.
https://drive.google.com/file/d/1YDHH85PQ7WW5JlvMtWCsGK0MxlsGqHqw/view?fbclid=IwY2xjawIFp-BleHRuA2FibQIxMAABHWpAPUuN6xelrpTmhDps4mo5x6qbYEwPjWZnYPwUvuMRui_eYfPi6ih8LQ_aem_wKbM7Ky9vKjy7WuwNDSr9g

Civil Rádió
Medvedt Yvette beszélgetése Kozák Zsuzsanna kurátorral a Fantomszál kiállítás-sorozatról
12.16.
<https://cba.media/689390>

mozaikmuzeumtura.hu
Múzeumba menni jó – Fantomszál I. – Művészfeslések nyomában: Vajda Júlia
01.10.
<https://mozaikmuzeumtura.hu/muzeumba-menni-jo-2025-januar>

szentendreprogram.hu
A Magyar Kultúra Napja Szentendrén / Fantomszál
01.12.
<https://szentendreprogram.hu/esemeny/a-magyar-kultura-napja-szentendren-2/>

szentendre.media.hu
01.17.
<https://www.szentendre.media.hu/hirek/kultura/a-magyar-kultura-napja-szentendren>

szepiroktarsasaga.hu
A Magyar Kultúra Napja / Fantomszál
01.21.
https://szepiroktarsasaga.hu/esemeny/a_magyar_kultura_napja.4157.html?pageid=934

Pilis Dunakanyari Hírmondó
5. oldal
MúzeumMaraton / Fantomszál
01.21.
https://drive.google.com/file/d/13F5pW940j0BnNEetLLhmMXSnPpbZxBJs/view?fbclid=IwY2xjawIFp_rhleHRuA2FibQIxMAABHbmRzb5fgdM6iilE1vVnuKXOZMtHY3GpwmnxVWLnP8XqSHn0k45j9Cs7Ww_aem_Dyb6di_YurHuLwmDkSWbBA

Klasszik Rádió
Nyitány - beszélgetés Kozák Zsuzsanna kurátorral a Fantomszál kiállítás-sorozatról.
2025. 01.27. 7:27
<https://klasszikradio.hu/podcast2/muveszfelesegek-nyomaban-kiallitas-a-magyar-elektronikus-konyvtar-mint-kincsesbanya-es-goztola-lorent-kristina-a-hetfoi-nyitanyban/>

Spotify / Klasszik Rádió
Nyitány - beszélgetés Kozák Zsuzsanna kurátorral a Fantomszál kiállítás-sorozatról.
2025. 01.27.
<https://creators.spotify.com/pod/show/klasszik-nyitany/episodes/Vajda-Jlia--Fantomszál-I---Mvszfelesegek-nyomban-killts-e2u1spm>

Vajda Júlia

FANTOMSZÁL I. MŰVÉSZFELESÉGEK NYOMÁBAN 11. 28.
PHANTOM THREAD I IN THE WAKE OF ARTISTS' WIVES 03. 30.

Megnyitó
Opening: 2024. november 27. szerda, 18 óra
27 November 2024, Wednesday, 6 pm

Kurátor
Curator: KOZÁK Zsuzsanna
művészettörténész | Art Historian

A vendégeket üdvözli
Welcome speech by: BORBÉLY-TARDY Anna
ígazgató | Museum Director

A kiállítást megnyitja
Opening speech by: CSEPELYI Adrienn
író | writer

Helyszín
Venue: Ferenczy Múzeum | Ferenczy Museum
2000 Szentendre, Kossuth Lajos u. 5.

A kiállítás 2024. 11. 28. – 2025. 03. 30. között csütörtöktől vasárnapig 10 és 18 óra között látogatható.
The exhibition is on view from 28/11/2024 until 30/03/2025, Thursdays to Sundays from 10 am to 6 pm.

+36 20 779 6657 | info@muzeumicentrum.hu
www.femuz.hu | f/ferenczymuzeumicentrum
@muzeumicentrum | ferenczymuzeumicentrum

 MMA
MAGYAR MŰVÉSZETI
AKADÉMIA

 vas
VÁSÁRNYI
KÖZMŰVÉSZETI
KÖZPONT

 penari

 Buda's
BORÁSZAT

 Szentendre

#VAJDAJULIA #FANTOMSZAL #SOROZAT
#KAMARAKIALLITAS #MUZEUMICENTRUM

A kiállítás meghívója

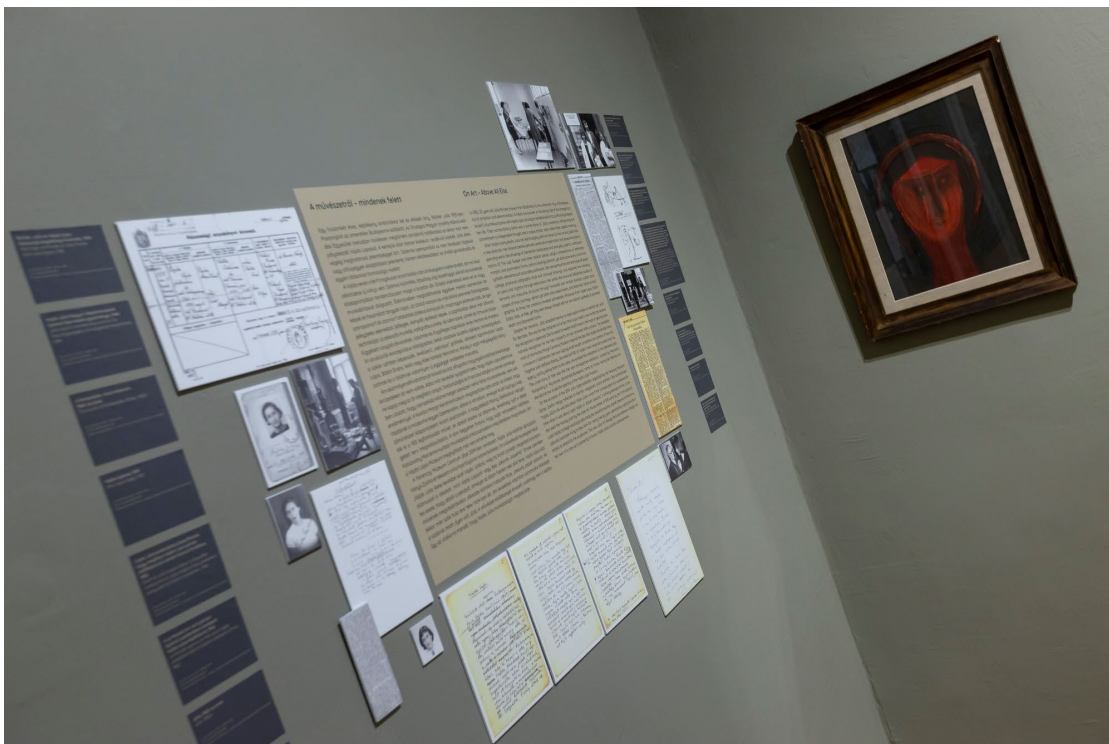
Csepelyi Adrienn író a megnyitóbeszéd közben

Enteriőrkép a kiállításból

Enteriőrkép a kiállítástól

Enteriőrkép a kiállítástól

Kozák Zsuzsanna kurátor tárlatvezetése a kiállításban